

misk drejning i form af sygeplejersken Sandra (tre dele *Grown-Ups* Gloria til en del *Meantimes* Barbara). Der er vigtige kvindehistorier af bjerge fra vraget – især den, der tilhører Johnnys 'engang imellem' kæreste, Louise, er væsentlig. Hun er parat til at tage sig af ham og til selvudslættende at tilbyde ham pleje og opvartning, indtil han får færtan af den klappende fælde og sluttelig stikker af.

Naked kan på ingen måde beskrives som en 'dårlig' film – dertil har den alt for megen hudløs, betændt intensitet, den er sværere at skubbet ud af hovedet, end Gloria var at få skubbet ud af sin sofa; og Thewlis' livsfarlige præstation gør Johnny til en uforglemmelig skiderik – et glansnummer af en lort. Men han er ikke des mindre en lort, og *Naked* er en foruroligende, ny side af Mike Leigh. Jeg nægter at tro, at manden, der er ansvarlig for nogle af de mest komplekse og vigtige kvindeportrætter i nyere britisk filmproduktion, nu har tænkt sig at påtage sig hvervet som den førende kvindehader; men jeg frygter i høj grad, at *Naked* skal give ham fribillet til den europæiske art cinema klub – for der er allerede tilstrækkelig mange selvtjenende, solipsistiske små drenge, der skærer ansigter i det spejl. Den britiske socialkomedie er langt mere vigtig, og den behøver al det talent, den kan få. Kom hjem, Mike, selv efter *Naked* kunne alt stadig tilgives.

Mike Leigh, født 20.02.1943 i Salford, Lancashire.

Spillefilm:

Bleak Moments (1971), High Hopes (1988), Life is Sweet (1990), Naked (1993)

TV-stykker:

A Mug's Game (sketch – 1972), Hard Labour (1973), The Permissive Society (1975), Nuts in May (1976), Knock For Knock (1976), The Kiss of Death (1977), Abigail's Party (1977), Who's Who (1979), Grown-Ups (1980), Home Sweet Home (1982), Meantime (1983), Four Days in July (1985), The Short & Curlies (1990), A Sense of History (1992)

Artiklen er tidligere bragt i det engelske tidsskrift *Sight And Sound* nr. 11, november 1993. Oversat til dansk af Maren Pust. Copyright *Sight And Sound* og KOSMORAMA.

Den kollektive skabelse

Om Mike Leighs arbejde med skuespillere og miljø.

af Dan Nissen

Mike Leigh er født i et arbejderkvarter i Manchester. Men som søn af den lokale læge, var han nok i arbejderkvarteret, men også udenfor og måske er det denne placering både indenfor og udenfor det har skærpet den iagttagelsesevne som hans dramatiske arbejde er så båret af. Nuancer i sprog, gestik og mimik er stærkt betydningsbærende og som Morten Piil skrev i sin anmeldelse af *Life Is Sweet*, så har spillet i enkeltscener en ægthed, som har disse mennesker levet et langt liv sammen. Men det er resultatet af en arbejdsmetode.

Mike Leigh er uddannet på Royal Academy of Dramatic Arts og London Film School i 60'erne. Tiden var til gruppeteater og happenings og spontanitet var et nøgleord, men det var ikke Mike Leighs (eneste) nøgleord. Han var fascineret af John Cassavetes' film og lod sig inspirere af hans intense arbejde med skuespillere, af hans metode, der lod skuespillerne få lang snor og stort frirum til at prøve nogle reaktioner af.

I en artikel af Ian Buruma i *New York Review of Books*, karakteriseres Mike Leighs arbejdsmetode som en ekstraordinær kombination af improvisation og disciplin, spontanitet og præcision. I de stykker Mike Leigh har fået publiceret i bogform er det i indledningen nævnt, at stykket er 'udviklet fra bar bund udelukkende ved prøver gennem improvisation'. Hans projekter begynder med at samle skuespillere og i måneder laver de research omkring folks måder at tale og udtrykke sig på i det geografiske og sociale område der arbejdes med og samtidig improviserer man situationer igennem, som så efterhånden udkrystalliserer sig til scener. Hvadenten man er i det nordlige Londons slum som i *Meantime* eller i Nordirland som i *Four Days in July* så involverer alle sig i det lokale liv for historien skabes. Efterhånden begynder Mike Leigh så det individuelle arbejde med den enkelte skuespiller, udvikler talemønstre, mimik, gestik, accenter og en person udvikler sig. Stadig er der intet skrevet ned, ingen tekst der

skal læres, for 'prøverne er der så vi kan forberede os, så vi kan lave filmen', har Mike Leigh sagt.

Derefter begynder ideen til en historie at tage form og ofte skrives manuskriptet mens der prøves *on location*. Når så optagelserne går i gang, skal alting være præcist og i orden. Så er der ingen improvisation. 'At få alting i orden til dette ene øjeblik på film er hvad der interesserer mig. Jeg ønsker at få teatrets spontanitet til at udfolde sig i det hvidglødende intense øjeblik hvor kameraet kører', siger Leigh.

Sin iagttagelsesevne bruger han til med frygtelig fryd at fremstille de mest groteske spraglede aspekter af engelsk hverdag og hans verden er befolket af brugtbilshandlere, støjende socialarbejdere, liderlige postbude, frustrerede hjemmegående husmødre og kontorfolk. Vi er fjernt fra det idylliske Englands solbeskinne idyl, fjernt fra det England som vi kender fra James Ivory film, mener Ian Buruma.

Ikke overraskende er han blevet beskyldt for at se ned på de miljøer og mennesker han skildrer, mennesker fra en anden klasse end hans egen. Det mener Buruma ikke er tilfældet, for Leigh skildrer ikke sine personer som bizarre skabninger, som *freaks*, og fordi han er så usentimental i sin skildring af arbejderklassen og den lavere middelklasse, er hans mennesker sjældent karikaturer. Og netop det hænger sammen med arbejdsmetoden. 'For hvis hans skuespillere kun gennemspillede klassestereotypernes manierismer og *tics*, så ville det ikke være meget andet end social satire. Satire er når alt kommer til alt kun karikaturs kunst. Hvad der gør Mike Leighs teater til så meget mere end dette, er den måde skuespillerne udvikler deres figurer på. Manierismerne, accenterne, måden at bevæge sig på danner bare ét lag af de komplekse figurer der bliver bygget op i løbet af lang tid. Det er som om Mike Leighs metode opspæder den naturlige dannelse af personligheden: en livslang proces komprimeres ned til en måned', mener Ian Buruma.